

A Tgacrest duessan neir plazzos igls Quadrins. Cò ena visualisaziun.

VISUALISAZIUN MAD

Uneir turissem e labour

A Sur è previa da realisar cun Quadrins lis per luvrar e cumbinar la labour cun galdeir igl taimp liber. Investias duessan neir anfignen tshintg milliuns francs. Igl cumegn politic da Surses ed igl cumegn-baselgia da Surses stattan davos l'idea innovativa.

GION NUTEGN STGIER/FMR

Sur è egna dallas 11 fracziuns digl cumegn da Surses e chegl tgi pertotga igl domber digls abitants totga igl li tar egn digls pi pitschens ainten la val. Scu ple u manc tots lis muntagnards è er Sur da cumbatter cunter la depulaziun. Cunter chella è igl project «ZEITheimisch» tg'è previa da realisar sieir betg igl recept nizevel, dantant per dar nova veta an vischnanca an mintga cass. Sonda è la populaziun da Sur neida infurmada sur da chel project, tg'è da preschaint ainten la fasa inziala. Angal segns positivs ègl alloura betg do davart digls abitants e las abitantas e possessours da tgesas ed abitaziuns da vacanzas a Sur.

An vista ins veva quatter lis

Davos l'idea da realisar a Sur a Tgacrest, la part dalla vischnanca sur la baselgia, tranter 15 e 20 tgesettas digl model Quadrin èn treis persungas: *Thomas Degen*, *Giuseppe Falbo* e *Simon Koller*. Els treis èn angascheas ainten l'economia, aint igl turissem ed er ainten la cultura. Preschento igl project alla populaziun da Sur è Thomas Degen. El è detg agls 30 preschaints e preschaintas tgi seia da gronda impurtanza d'infurmar scu amprem abitants ed abitantas da Sur pertutgont lur idea. Sen proposta digl cumegn da Surses ins vegia examino quatter lis per eventualmaintg realisar igl project «ZEITheimisch». A Beiva, Sur, Rona ed a Savognin ins vegia catto en li adatto per chel project. Sa decida ins vegia alloura per Sur, cun esser Tgacrest igl li igl pi adequat per plazzar igls Quadrins.

La fegnameira da «ZEITheimisch»

Schi tge è l'idea da chel project e digls iniziants? Durant la pandemia è igl schinummo «homeoffice», luvrar da tgesa anor an veir senn fluria. «Homeoffice» è davanto per blers la situaziun normala da la labour quotidiana. Thomas Degen è detg tgi cun corona seian nias scuverts igls avantatgs digl «homeoffice» e cunzont seia chel model da labour sa verifitgia. Realitad è tgi durant la pandemia on blers giasts tg'èn an Surmeir an possess d'ena tgesa u d'ena abitaziun da vacanzas passant lur taimp ainten la la regiun cun luvrar cò an pe da luvrar an lur biros alla Bassa. Cugl project «ZEITheimisch» lessan igls iniziants dar la pussebladad a mintgign da pudeir luvrar ainten en abitaziun ainten las muntognas an pe da aint igl biro an en martgea. Luvrar per en taimp limito, damai a Sur, sa decider individualmaintg quantas ouras luvrar e quant taimp liber aver. Chegl seia en model da labour ideal cun blers avantatgs, è punctuo Thomas Degen. Cun luvrar a tgesa ins seia magari disturbo e savens mantga er igl li adatto. Cugl project «ZEITheimisch» ins porscha graztga agls Quadrins igl li ideal per luvrar e per galdeir la nateira, igl mond alpin e l'aria muntagnarda. Surses seia predestino per cumbinar labour cun vacanzas, cun cultura, cun far sport e cun galdeir igl mond alpin.

Nigna concorrenza per las abitaziuns da vacanzas

Thomas Degen è accentuo tgi l'idea «ZEITheimisch» seia an nign cass ena concorrenza

Thomas Degen (san.), egn digls cun-iniziants digl project cun Leo Thomann, igl mastral digl cumegn da Surses.

FOTO GION NUTEGN STGIER

per las abitaziuns da vacanzas u per hotels. La purscheida sa drezza cunzont ad ampluias da firmas pi grondas, da menaschis cun blers collaboratours e collaboratouras, dantant per exaimpel er a teams d'interpresas. Cun esser la purscheida commercialisada e gestiunada èn chegl er letgs tgoods, vot deir tgi «ZEITheimisch» pertotga betg igl contingent da sagonas abitaziuns. Thomas Degen è detg tgi da piglier a tschais per set deis en Quadrin niss a custar anfignen 2500 francs. Previa fiss da plazzar a Tgacrest 15 anfignen 20 Quadrins e construiss nissan chels dalla firma Uffer SA da Savognin. Cugl product Quadrin è *Enrico Uffer* gio passa diesch onns grond success.

Ena societad da menaschi

An possess dallas set parcelas a Tgacrest èn igl cumegn-baselgia da Surses e treis persungas privatas. Agl cumegn-baselgia da Surses totgan quatter parcelas. Gio avant la fusiun digls cumegnans an Surses igl 2016 veva igl cumegn da Sur da lez taimp cun far la planisaziun locala sistia da chellas parcelas scu parcelas da biagier. Per ansomma realisar igl project «ZEITheimisch» vess igl cantun da lubeir ena midada dalla zona, an ena zona speziala ed an ena zona da turissem. Digl reminent èn chellas parcelas tottas da sies taimp gio neidas equipadas. Damai per ansomma realisar chel project è igl cantun igl amprem da dar gleich verda per la midada da zona ed igl pi davos alloura la radunanza communal digl cumegn da Surses. Ene da tgi chegl è succedia, pir alloura scumainza la planisaziun. Pigl project vign fundada ena societad da menaschi tgi segna alloura er per la gestiun, la finanziaziun e per la direziun digl project «ZEITheimisch». La finanziaziun digl project sa reparta suandontamaintg: 15-20% promoziun (Uffezi d'economia e turissem, Ageid da muntogna, crowdfunding), 15-20% investours, 20-30% Associazion svizra credit per hotels e 40% bancas.

An dretg da biagier

Igl è betg uschia tgi igl cumegn-baselgia da Surses e las persungas privatas dallas parcelas vandessan igl taragn alla societad tg'è igl intent

da realisar chel project. Dar igl taragn ins dess an dretg da biagier. *Leo Thomann*, igl mastral digl cumegn da Surses è incanto digl project. Igl cumegn vigna er a sustigneir igls iniziants chegl tgi pertotga la planisaziun. «ZEITheimisch» seia en project innovativ, fitg interessant ed er en nov model pigl mond da luvrar. Er *Clemens Poltera*, igl mastral digl cumegn-baselgia da Surses stat ferm davos chel project. La supranza digl cumegn-baselgia sustigna igls iniziants, è menziuno Clemens Poltera. El è er menziuno tgi igl cumegn-baselgia seia an possess da bler taragn e schi chel seia nizevel per en intent scu «ZEITheimisch» seia chegl en fatg positiv.

L'idea vo betg a pèr cun l'agricultura

Davart digls pors preschaints è nia critica avers igl project. L'idea sa cumporta betg cun l'agricultura, tgi vegia a Sur tuttegn anc ena tscherta muntada. Igl iniziants ampurmettan tgi Sur seia en mond idilic ed intact, chegl tgi seia ansomma betg realitad. Luvrar ainten en mond alpin e neir disturbo da maschinas agricolas, da tgangs da tgira e da blera otra canera chegl geia tot oter tgi a pèr cugl project. Ansomma dovra Sur betg anc daple turissem, avend gio bler mengia bler turissem cun l'Alp Flex. Igl iniziants fetschan reclama cun «ZEITheimisch» tgi cotras ins saptga cumbinar luvrar er cun la cultura locala, e gist chella mantga gio ples onns a Sur, è nia detg. L'antiera idea seia navot oter tg'èn bellentar (Schönrederei) ed en ampurmischung tg'ins saptga betg adampleir e porscher. Ultra da chegl gess a perder en bel toc taragn agricol. Less ena persunga privata biagier a Tgacrest survigna ella betg la lubientscha, per en project turistica dantant bagn, è nia menziuno. Or digl mez digls preschaints e preschaintas è er nia dumando sch'ins vegia er gio fatg en'analisa pertutgont igl basigns da chella purscheida e sch'ins fetscha la commercialisaziun an moda professionala.

Singulas vouchs cattan dantant igl project scu ena bunga tgossa ed er ena schanza per Sur per sa sviluppar e per retschever daple veta an vischnanca. Gist chegl disturba per part er igls adversaris digl project «ZEITheimisch».

ALBULA/ALVRA

Supranza è puspe cumpletta

Martin Christen cumplettescha da nov la supranza digl cumegn d'Albula/Alvra. El suonda a Rico Liesch tgi veva sa retratg da sies mandat per la fegn da settember 2023.

Ier dumengia on votants e votantas digl cumegn d'Albula/Alvra gia d'eliger la persunga tgi ramplazza *Rico Liesch* da Brinzauls an l'executiva communal. Cun *Markus Bläsi* e *Martin Christen*, tots dus sesents a Vasarouls, davigl dus candidats. Damai veva igl suveran la tscherna tranter dus persungas tg'on musso interess per chel uffezi politic. Tiers dar dus candidats per en post, è igl interess per l'elecziun substitutiva sto pitost maier. Angal 22,9% dallas total 974 persungas cugl dretg da votar èn stadas all'urna.

Martin Christen è da nov commember da supranza digl cumegn d'Albula/Alvra.

FOTO MAD

Brinzauls venavnt represchento ainten supranza

Eligia è nia cun 169 vouchs *Martin Christen* e chegl tar ena pluralitad absoluta da 112 vouchs. Igl nov supranza è 33 onns ed è da mastier polimecanist e tecnicist diploma HF per construcziun da maschinas. Cun la sia tscherna è damai la fracziun da Brinzauls puspe represchenta ainten la supranza digl cumegn d'Albula/Alvra. Sies cuntercandidat *Markus Bläsi* è retschet 46 vouchs, chegl tgi fò bagn surstar. Chegl cun gio esser sto igl pour da 42 onns digl 2012 anfignen igl 2015 anfignen tar la fusiun tgi cumegn d'Albula/Alvra, commember dalla supranza digl anteriour cumegn da Brinzauls. (fmr/gns)

SURMEIR

Navaglias er an Surmeir

Er an Surmeir è venderde sen sonda notg navia an en cuntign. Navaglias davent da Beiva anfignen Lai e navaglias da Barvogn anfignen Stierva. Finalmaintg eneda puspe en «tatsch» neiv scu blers onns betg ple.

Sonda dumang cun neir or dallas plemas e cun vurdar or da finestra è l'egna u l'otra persunga stada surstada er an Surmeir. Durant la notg da venderde sen sonda è navia scu darar igls davos onns a l'antschatta da december.

Er a Zorten ègl navia e tuttegn tschertga chella tgora ensatge da ruclar.

FOTO NICOLE TRUCKSESS

60 cm segl Piz Martegnas

Er per la gronda part dalla populaziun da Surmeir è la neiv igl pang da mintga de cun esser ple tgi 70% dalla populaziun dependenta digl turissem, el tg'è ord vista dallas antradas quotidianas da gronda valour. Cuntaints dalla blera neiv èn alloura betg angal igls turistichers, las persungas tgi stattan agl timung dallas pendicularas e digls runals, igls numerous ampluias da pendicularas, igls hoteliers ed oters gastronoms, mabagn mintgign sa legra d'aveir eneda puspe anviern scu tgi totga per da chel taimp. Do blera neiv ègl er an Surmeir e remarcabel è tgi aint igl nord è navia daple tgi aint igl sid da Surmeir scu per exaimpel a Beiva. Scu tgi *Curdin Baltermia*, igl directour tecnic da Savognin Pendicularas SA dei ins vegia misiro segl Piz Martegnas sen stgers 2700 m s.m. 60 cm neiv. Er a Savognin ègl do cun 54 cm blera neiv nova, tanta scu betg vasia bler igl davos decenni. Ad Alvagni è nia misiro misiro 63 centimeters neiv nova ed a Barvogn schizont 70 cm neiv nova. Chegl tenor las infurmazions da Meteo Svizra.

Christian Wyrch da Lai Pendicularas SA el è detg tgi aint igl territori da skis da Lai ins vegia retschet tranter 40 e 60 cm neiv nova, tot tenor li. Tant el scu er *Curdin Baltermia* on confirmo tgi las relaziuns per eir cun skis seian ideallas. (fmr/gns)